

Кафедра ПОЛІТОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Хмарський В. М.)

11 вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Президентство в Україні

Рівень вищої освіти III рівень вищої освіти PhD

Спеціальність 052 Політологія

(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

(назва інституту, факультету)

Президентство в Україні. Робоча програма навчальної дисципліни для аспірантів (III рівень підготовки спеціальність 052 - Політологія)

Розробник:

доктор політичних наук, професор **Мілова М.І.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри _____ політології _____

Протокол № 1 від “ 4 ” вересня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(_ Попков В.В.)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____ факультету МВПС

Протокол № 1 від. “ 9 ” вересня 2020 р.

Голова НМК

_____ (підпис)

(Хорошилов О.Ю.)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(Попков В.В.)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 2021 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(_ Попков В.В.)

(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Вечірня форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність <u>052</u> <u>Політологія</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1	1
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр 2	
(назва)			
Загальна кількість годин – 90 годин		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента – 60 годин	Рівень вищої освіти: <u>Третій (освітньо-науковий)</u>	16 год.	16
		Практичні, семінарські	
		14 год.	14 -год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		60	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета полягає у формуванні у студентів/аспірантів системи знань щодо запровадження Інституту президентства, який має велике значення в політико-правовому розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної та правової держави. Важливим є усвідомлення того, що становлення Інституту президентства в Україні (далі – Президентство) - складний процес, який ґрунтується на історичних передумовах, суспільно-політичних уявленнях та політико-правових основах організації державної влади.

Завдання курсу :

- надати базові знання про сутність, еволюцію та форми інституту президентства в контексті світової практики;
- вивчити основні сучасні моделі президентства;

- визначити статус Інституту президентства в Україні як інституту глави держави; виявити його основні ознаки (характеристики);
- засвоїти особливості його функціонування в системі виконавчої влади України;
- проаналізувати діяльність Президентів України з моменту запровадження посади в 1991 року;
- усвідомити, що повноваження Президента України, які є головним елементом його правового статусу, і відповідно, інституту президентства, визначають місце глави держави у конституційно визначеному механізмі державної влади в Україні;
- засвоїти основні положення чинного законодавства, що регулює повноваження Президента України у сфері внутрішнього життя і зовнішньої політики держави;
- визначити основні можливі напрями трансформації президентської інституції в Україні, спираючись на вітчизняний та зарубіжний досвід, окреслити оптимальні шляхи його удосконалення з урахуванням всіх важливих чинників (власної історії, досвіду інших держав, світових тенденцій розвитку політичних інститутів, можливих ризиків сьогодення тощо).

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. Відповідно до Освітньо-наукової програми спеціальності 052 - "Політологія", очікуваними результатами вивчення дисципліни здобувачами вищої освіти є наступні:

Знання	<p>ПРЗ 01. Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.</p> <p>ПРЗ 02. Знати основні методики, ефективні стратегії і методи теоретичних та емпіричних досліджень політичних систем та зовнішньої політики держав з урахуванням новітніх кількісних та якісних методів обробки та представлення інформації;</p> <p>ПРЗ 03. Знати основні етапи, умови та засоби формування та реалізації внутрішньої політики України, країн Західної Європи, Північної Америки (інших регіонів світу) з урахуванням необхідності використання набутих знань у дослідницькій діяльності.</p> <p>ПРЗ 04. Знати основні етапи формування міжнародних відносин та зміни геополітичного балансу сил з урахуванням необхідності їх використання у дослідницькій діяльності</p>
Уміння	<p>ПРУ 02. Уміти комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 02. Мати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну добросовісність, повагу різноманітності та мультикультурності.</p>

Компетентності:

Інтегральна	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі політології під
--------------------	---

компетентність	час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК03.Готовність до самокритики та саморозвитку, підвищення наукового і культурного кругозору рівня здобувача наукового ступеня доктора філософії.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК01.Здатність засвоїти основні концепції, історію та сучасний стан розвитку наукової літератури із політичних наук. СК04.Здатність розробляти комплексний підхід до дослідження глобальних економічних і соціально-політичних тенденцій, поточних явищ і процесів політичного життя країни, міжнародних відносин та зовнішньої політики держав. СК05.Здатність аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, умови і тенденції розвитку, моделювати певні об'єкти політичної реальності заради визначення або уточнення їх характеристик та раціоналізації засобів впливу на них, прогнозувати зміни розташування сил у політичному полі та можливі події внутрішнього та міжнародного життя. СК06.Здатність проводити власне наукове дослідження, результати якого матимуть наукову новизну, теоретичне та практичне значення для розв'язання комплексних проблем у галузі політичних наук, у тому числі уможливають застосування методів проведеного аналізу для інших досліджень. СК07.Здатність використовувати отримані знання у практичній роботі, у тому числі при розробці ефективних технологій політичних компаній, рекламних акцій, зустрічей з громадськістю, у процесі перемовин.

Програма навчального курсу є орієнтовною, тематичний план лекцій-занять, теми завдань та наукових дискусій, їх кількість можуть корегуватися у процесі вивчення основного матеріалу.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Президентство як інститут: Україна в контексті світового досвіду

Змістовий модуль 1. Інститут президентства: теоретико-правові основи

Тема 1. Президентство як владний інститут: сучасні моделі та форми

Поняття «інститут», «інституція», «президентство», «інститут Президента», «Інститут Президентства»: визначення понятійно-категоріального апарату. Рівень теоретико- методологічного осмислення ролі і місця зазначеного інституту в системі вищих органів державної влади в сучасній політичній науці. Базові ознаки.

Основні класичні моделі президентської форми правління в сучасному світі. Специфіка американської та європейської практики: уроки для України.

Тема 2. Статус, повноваження та відповідальність президента.

Місце і роль Інституту президентства в системі розподілу державної влади. Законодавче закріплення статусу глави держави. Механізм стримування та балансу.

Конституційно-правові норми забезпечення статусу та повноважень президента в різних моделях політичних систем. Функції, відповідальність та безвідповідальність Президента. Імпічмент та механізм його реалізації.

Тема 3. Особливості президентства у постсоціалістичних державах.

Президентство як нове явище та інститут на постсоціалістичному просторі: походження та сутність феномена. Інститут президентства в країнах Центральної та Східної Європи як індикатор процесу політичної трансформації. Основні тенденції та особливості становлення нового інституту.

Інститут президентства на пострадянському просторі: причини, умови та специфіка запровадження. Президентство в країнах Прибалтики, Росії та Білорусії, республіках Кавказу та Середньої Азії: загальне та особливе.

Змістовний модуль 2. Президентство в Україні: особливості запровадження

Тема 4. Витоки та розвиток інституту президентства в Україні: історико-правові аспекти.

Історичні передумови та соціокультурні основи можливості запровадження президентської інституції в Україні. Еволюція інституту Президентства у ХХ ст..

Тема 5. Президент-парламент-уряд: баланс повноважень в системі розподілу влади.

Функції Президента. Конституційні норми взаємовідносин Президента з Урядом та Верховною Радою України: конституційно-правові колізії.

Тема 6. Особливості становлення президентської інституції.

Законодавче обґрунтування конституційних положень в Законі УРСР від 5 липня 1991 р. № 1295-ХІІ «Про Президента Української РСР» та порядок проведення виборів Президента УРСР в Законі УРСР від 5 липня 1991 р. № 1297-ХІІ «Про вибори Президента Української РСР». Президентські вибори: теорія і практика.

Вплив стартових умов трансформації авторитарно-тоталітарної політичної системи на становлення Інституту президентства як внутрішнього чинника. Імплементация зовнішніх практик: проблеми, ризики та загрози.

Модуль 2. Інститут Президентства в новітній історії України

Змістовний модуль 3. Президенти України: політичні портрети в контексті досягнень та недоліків

Тема 7. Конституційно-правовий статус та повноваження Президента України. Інавгураційні промови як символічний ресурс влади.

Тема 8. Л.М. Кравчук – перший Президент незалежної держави: завдання, очікування та результати діяльності.

Тема 9. Президент Л.Д. Кучма: основні тенденції трансформації Інституту.

Тема 10. Президент В.А.Ющенко: особливості обрання, завдання, здобутки та недоліки правління.

Тема 11. Президентство В. Ф. Януковича : повноваження, діяльність та результати

Тема 12. П.О. Порошенко: від інавгурації до виборів 2019 р.. Ризики президентства.

Тема 13. В. О. Зеленський як чинний Президент України: результати першого року.

Змістовний модуль 4. Проблеми, суперечності та перспективи розвитку

Тема 14. Внутрішні та зовнішні чинники сталості Інституту президентства.

Тема 15. Президентство в Україні: перспективи, пастки та загрози.

9. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	7ор.	С. р.		л	п	лаб	7ор.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Президентство як інститут: Україна в контексті світового досвіду												
Змістовий модуль 1. Інститут президентства: теоретико-правові основи												
Тема 1. Президентство як владний інститут: сучасні моделі та форми	9	2	1			6						
Тема 2. Статус, повноваження та відповідальність президента	5	1				4						
Тема 3. Особливості президентства у постсоціалістичних державах.	8	1	1			6						
Разом за змістовим модулем 1	22	4	2			16						
Змістовий модуль 2. Президентство в Україні: особливості запровадження												
Тема 4. Витоки та розвиток інституту президентства в Україні: історико-правові аспекти	7	2				5						
Тема 5. Президент-парламент-уряд: баланс повноважень в системі розподілу влади.	7		2			5						
Тема 6. Особливості становлення президентської інституції.	4		2			2						
Разом за змістовим модулем 2	18	2	4			12						

Модуль 2 Інститут Президентства в новітній історії України												
Змістовний модуль 3 Президенти України: політичні портрети в контексті досягнень та недоліків												
Тема 7. Конституційно-правовий статус та повноваження Президента України. Інавгураційні промови як символічний ресурс влади	5	1				4						
Тема 8. Л.М. Кравчук – перший Президент незалежної держави: завдання, очікування та результати діяльності.	5	1	1			3						
Тема 9. Президент Л.Д. Кучма: основні тенденції трансформації Інституту.	7	1	1			5						
Тема 10. Президент В.А.Ющенко: особливості обрання, завдання, здобутки та недоліки правління.	5	1	1			3						
Тема 11. Президентство В. Ф.Януковича: повноваження, діяльність та результати	5	1	1			3						
Тема 12. П.О. Порошенко: основні результати. Ризики президентства.	5	1	1			3						
Тема 13. В. О. Зеленський як чинний Президент. Загрози президентства	6	2	1			3						
Разом за змістовим модулем 3	38	8	6			24						
Змістовний модуль 4 Проблеми, суперечності та перспективи розвитку												

Тема 14. Внутрішні та зовнішні чинники сталості Інституту президентства.	6	1	2			4						
Тема 15. Президентство в Україні: перспективи, пастки та загрози.	4	1				4						
Разом за змістовим модулем 4	12	2	2			8						
Усього годин	90	16	14			60						
Усього годин												

9.

10. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Президентство як владний інститут: сучасні моделі та форми	2
2.	Президентство в Україні: особливості запровадження та конституційно-правовий статус	2
3.	Л.Кравчук та Л.Кучма – президенти першої доби демократизації: порівняльний аналіз проблем становлення інституту президентства	2
3.	В.Ющенко як президент Помаранчевої революції: особливості обрання, здобутки та недоліки.	2
5.	В.Янукович – основні тенденції авторитаризації президентської влади	2
6.	П.Порошенко: позитивні та негативні результати президентського правління	2
7.	В.О.Зеленський – чинний Президент. Пастки та загрози президентства в Україні	2
	Разом	14 годин

Теми 6. 7 (Не передбачено планом)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготувати план-конспект з основних творів відомих зарубіжних та українських дослідників щодо аналізу різних моделей президентського правління	5
2	Скласти конспект відповідних розділів Конституції (держава за	4

	вибором студента) про повноваження та функції Президента	
3.	Проаналізувати за текстом Конституції та відповідної літератури повноваження і статус Президента в країнах ЦСЄ та Південно-Східної Європи. Підготувати короткий реферат.	5
4.	Підготувати доповідь: М.Грушевський як перший президент Української республіки? (презентація).	5
5.	На основі вивчення відповідних розділів Конституції з'ясуйте особливості політико-правової взаємодії Президента з Парламентом та Урядом України	3
6.	Спробуйте підготувати схему про політичну географію президентської системи правління в сучасному світі.	4
7.	Підготувати контент-аналіз інавгураційних промов Президентів (трансформація символічного коду в становленні української демократії)	3
8.	Підготувати доповідь «Вибори Президента: європейський досвід і українська практика»	6
9.	Скласти схему «Структура президентської влади в Україні», порівнюючи її еволюцію на протязі всього новітнього періоду	5
10.	Реферат за темою «Ухвала політичних рішень в країні: роль Президента та його Офісу: порівняльний аналіз»	4
11.	Підготувати виступ на підсумкову конференцію «Внутрішня та зовнішня політика українських президентів: порівняльний аналіз»	4
12.	Реферат «Політичний портрет Президента України» (презентація)	4
13.	Інститут президентства: проблема «імпорту» та імплементації політичних інститутів в українську практику. Подумайте над темою та складіть тези виступу.	4
14.	Підготуватися до виступів на заключному занятті за темою «Конституційна реформа та Інститут президентства: яких чекати змін?»	4
	Разом	60 годин

9. Індивідуальні завдання

(замість індивідуальних завдань пропонується комплекс самостійних практичних завдань до кожної з тем лекційних занять. – Докладніше див.: **Навчально-методичний посібник : М.І.Мілова Інститут президентства в Україні : становлення та проблемні аспекти сучасного розвитку. Одеса. Видавн. Ун-ту, 2020. 68 с.**

10. Методи навчання

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до організації роботи в процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, консультація- контроль, самоконтроль, і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій - теоретичне обговорення питань, дискусія, конференція, співбесіда, реферативна форма.

11. Методи контролю:

Застосовано два види контролю : *поточний та підсумковий*.

Поточний контроль проводиться під час лекцій-бесід, а також виконуючи окремі самостійні письмові завдання. Підсумковий контроль складається з результатів поточного контролю плюс письмова робота.

Для студентів, які не виконали програму курсу з будь-яких причин, проводиться **залік** за окремим переліком питань.

Основні форми контролю – перевірка самостійно виконаних завдань, співбесіда, дискусія

Перелік питань до заліку

1. Інститут голови держави: історичні традиції та сучасні вимоги.
2. Сучасні моделі Інституту президентства: світовий досвід
3. Законодавчі функції та кадрові призначення Президента України.
4. Вибори Президента: європейський досвід і українська реальність.
5. Повноваження Президента України: аналіз тексту Конституції.
6. Відповідальність президента. Імпічмент: сутність та механізм застосування
7. Особливості запровадження Інституту президентства на пострадянському просторі
8. Особливості запровадження Інституту президентства в державах ЦСЄ та Південно-Східної Європи.
9. Історичні, політичні та соціокультурні передумови запровадження президентства в Україні
10. Президентство Л.М.Кравчука: основні проблеми становлення.
11. Л.Д.Кучма – другий президент України: здобутки та проблеми трансформації інституту
12. В.А.Ющенко – президент Помаранчевої революції: проблеми обрання та взаємовідносин із виконавчою та законодавчою гілками влади.
13. В. Янукович – четвертий президент України: основні тенденції трансформації Інституту президентства.
14. Президентство П. Порошенка: особливості, переваги та недоліки.
15. Ризики та загрози президентства В.О. Зеленського.
16. Внутрішні та зовнішні чинники сталості Інституту президентства в Україні
17. Сучасні зовнішні впливи та внутрішні ризики на сталість президентського правління.
18. Президентство в Україні: перспективи, пастки та загрози.
19. Українське президентство в системі розподілу влади.
20. Парламентський контроль за діяльністю Президента України.
21. Право Президента на достроковий розпуск Верховної Ради.
22. Переваги та недоліки президентської форми правління
23. Парламентсько-президентська форма правління в Україні: політичні чи функціональні пріоритети
24. Президент України: історико-правові передумови становлення та еволюція конституційно-правового статусу в новітню добу.
25. Інавгураційні промови як символічний ресурс влади. Проаналізувати кожну з шістьох промов.
26. США – батьківщина сучасного інституту президентства
27. Франція та Росія : особливості президентських систем
28. Білорусія –Україна : спільне та особливе в діяльності Інституту президентства.
29. Зовнішня політика українських президентів: порівняльний аналіз.
30. Чи потрібен Інститут Президентства в Україні: аналіз політичного та наукового дискурсів.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти/студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота														Сума
Зміст.модуль 1			Зміст.модуль 2			Змістовий модуль 3						Зміст.мод.4		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T.14	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. **М.І.Мілова Інститут президентства в Україні :становлення та проблемні аспекти сучасного розвитку.** Навчально-методичний посібник. Одеса. Видавн. ун-ту ім. І.І.Мечникова, 2020. 68 с.
3. Навчальна рекомендована література (див. список)

14. Рекомендована література

1. Американський президенталізм: інститут глави держави США у персоналіях від зародження до сьогодні. Бібліографічна енциклопедія / О. В. Бабкіна, С. М. Дерев'яноко, М. П. Требін та ін.; за наук. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий світ -2000, 2018. 369 с.
2. Батенко Т. Королі СНД: портрети дванадцяти президентів (тенденції та закономірності розвитку в пострадянському просторі). / Т. Батенко – Львів: Кальварія. – 2000.
3. Батракова І.В. Роль президентської влади в розвитку нових демократій (на прикладі України)./ І.В. Батракова // Актуальні проблеми політики: Збірник наук. праць. – Вип.12. – Од.: «Юридична література». – 2001. – С.589-595.
4. Бергер П. Л. Що таке інституція? Випадок мови [Електр. ресурс] / П. Л. Бергер. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm>
5. Васильєва Н.Ю. Еволюція інституту президентства в системі публічної влади зарубіжних стран. / Н.Ю. Васильєва // Образование. Наука. Научные кадры. - 2012. - №3. - С. 81-84.

6. Васильева Н.Ю. Современные тенденции развития института импичмента. / Н.Ю. Васильева // Научно-практич.правов. журн. «Закон и практика». - 2004. - № 3(23). - С. 31-34.
7. Головка О. С Місце та функції інституту президента в політичній системі демократичних суспільств // Public Administration Aspects 6 (5) 2018.
8. Дикун Г. П. Демократичні та етнонаціональні цінності в політичній риторичі президентів України . / Г.П. Дикун // Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського держ. Гуманіст. Ун-ту. Вип.. 9. - 2012.
9. Дюверже М. Полупрезидентский режим / М.Дюверже. – М.: Академпроект, 2000. 198б.
10. Егоров В. Постсоветское пространство как предмет научного осмысления / В.Егоров // Обозреватель. 2011. № 9. С. 48 -59.
11. Жилинский С.Э. Наш президент. Как он правит и как его избирают /. С.С. Жилинский – М.: Норма. – 2004. – 104 с.
12. Зеленько Г.И. Институт президентства Украины в современном историко-политологическом дискурсе Украины // Наукові записки Ін-ту політ. і етнонац. досл. ім. І. Ф. Кураса. 2017. Вип. 3. С. 91-110.
13. Інавгураційні промови. Контент-аналіз текстів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kudrjashovai.livejournal.com/1028258.html>
14. Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. - К. : Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2014. 472 с.
15. Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь / За ред. д. політ. н., професора Г.І. Зеленько. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2014. 164 с
16. Історія президентства // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. // URL: http://www.president.gov.ua/content/president_history.html?PrintVersion
17. Історія інавгурації президентів України // URL: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/read-news/id/1517762>
18. Кармазіна М. Інститут президентства в Україні: стан та перспективи дослідження./ М. Кармазіна // Політичний менеджмент. 2004. №5.
19. Кармазіна М. Інститут президентства: походження та сутність феномена./ М.Кармазіна. // Політичний менеджмент. 2004. №3.
20. Кармазіна М. С. Президентство: український варіант./ М.Кармазіна. К.: Бланк-Прес, 2007. 365 с.
21. Кармазіна М.С. Пріоритети й орієнтири Президента України Віктора Ющенка. Аналіз документів (23 січня 2005 р. - 24 лютого 2010 р.) / Кармазіна М. Між історією і політикою. К. 2015. С. 181-215
22. Кравчук Л.М. Держава і влада: досвід адміністративної реформи в Україні./ Л.М.Кравчук. К.: Інтелект. 2001.
23. Країни Центрально-Східної Європи в умовах постсоціалістичної демократичної трансформації. Збірник матеріалів наук.-теорет. конф.. – Кам'янець-Подільський націон.ун-т ім.. Івана Огієнка, 2012. 40 с.

24. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30.
25. Кудряченко А. Чотирнадцять президентів : порівняльний аналіз систем влади держав Центральної та Східної Європи в контексті вітчизняного досвіду конституційної реформи / Андрій Кудряченко // Віче. 2006. №22. URL: <http://www.viche.info/journal/394/>
26. Кучма Л.Д. Україна – не Росія./ Л.Д.Кучма. – М., 2003.
27. Кынев А. В. Институт президентства России, стран СНГ, Центральной и Восточной Европы: сравнительно-политологический анализ / А. В. Кынев. // URL: <http://www.intellektuals.ru/cgi-bin/proekt/kynev/kynev.cgi?action=>
28. Кынев А. В. Институт президентства в странах Центральной и Восточной Европы как индикатор процесса политической трансформации / А. В. Кынев // Политические исследования. 2002. №2. С. 15-24.
29. Линц Х. Опасности президентства // URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/lin_opasn.php
30. Литвин В. Еволюція інституту президентства в політичній історії України: становлення, повноваження, роль і місце у системі правління / Віталій Литвин // Politeja. Pismo Wydzialu Studiow Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellonskiego w Krakowie. Вип. 7. 2014.
31. Ляшенко Т. Институт президентства в країнах Центральної Азії / Т.Ляшенко // Політичний менеджмент 2006. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=61&c=1347>
32. Манько О. Є. Принципи поділу державної влади в умовах президентської, парламентської та змішаної форми державного правління / О. Є. Манько // Університетські наук. записки. 2009. № 2. С. 406-411.
33. Маслов Ю. К. Политико-правовые основы функционирования института президентства в странах Центральной и Восточной Европы / Ю. К. Маслов// Перспективы. Социально-политический журнал. 2014. № 2(60). С. 65-70.
34. Мілова М. Президент у парламентській системі правління (досвід Болгарії) / М.Мілова //Віче. 2003. № 7. С. 66-71.
35. Мілова М. Институт президентства: український досвід / М.Мілова //Науковий вісник. Одеський держ. економ. ун-т. 2010. № 22 (100). С.83-92 .
36. Мордовцев А.Ю. Генезис и эволюция института президентства в России: проблемы и перспективы / А. Ю. Мордовцев, А.Л. Шулькина // Научные труды РАЮН. В 3-х томах. Т. 1. Вып. 9. - М.: Юрист, 2009. С. 416-421.
37. Остапенко М. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Інститут президенства” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. 31 с.
38. Паречина С. Институт президентства - история и современность. / С.Паречина. - Минск, 2012.
39. Політологія: навч.енцикл. словник-довідник для студентів ВНЗ I-IVрівнів акредитації / за заг.ред. Н.М.Хоми [В.М.Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я.Угрин та ін.]. – Львів: Новий світ -2000, 2014. 779 с.
40. Пономарева Е. Г. Политические системы стран Центральной и Восточной Европы [Электр. журнал] / Е. Г. Пономарева // Знание. Понимание. Умение. – 2014. – №2. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskie-sistemy-stran-tsentralnoy-i-vostochnoy-evropy>
41. Приходько С. М. Институт президенства в умовах демократичних трансформацій / С. М. Приходько. – В зб. : Институт Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. С. 229-233.

42. Рахимов Е.К. Общие закономерности развития института президентства в постсоциалистических странах / Рахимов Е.К. // Вестник КарГУ. 2009. №1. URL: <http://articlekz.com/node/667>
43. Романюк А. Порівняльний аналіз інститут президента в країнах Центрально-східної Європи / А. Романюк // Освіта регіону. 2012. №3. С. 60-67.
44. Сахаров Н. А. Институт президентства в современном мире. / Н.А.Сахаров. - М.: Юрид. лит-ра, 1994. 176 с.
45. Шатіло В.А. Інститут президентства в Україні./ В.А.Шатіло. К.: Укр. центр політичного менеджменту. 2004. 159 с.
46. Шмавонян Г.А. Президентская власть и разделение властей в полупрезидентской республике: опыт Армении / Г.А . Шмавонян // Государство и право. М. : Наука, 2000. № 1.
47. Шугарт М. Президентские системы. / М.Шугарт, Кэрри Дж.// Политология: Хрестоматия. – Сост. Б. Исаев. – СПб: Питер, 2006.

15. Інформаційні ресурси

1. **Офіційний сайт Президента України** / <http://www.president.gov.ua/>
2. **«Офіційний вісник Президента України»** — офіційне видання, метою якого є оперативне і повне забезпечення правовою інформацією органів державної влади, підприємств, установ і організацій, доведення актів законодавства України до відома громадян.
3. **Адміністрація (Офіс) Президента**
http://www.vobu.com.ua/ukr/page/presidential_administrationA
4. **Довідники** (див. Список літератури)